

PIRMĄ KARTĄ LIETUVIŠKAI – SOLIDUS IR ĮSPŪDINGAS VIKINGŲ
EPOCHOS TYRINĖJIMAS!

SU
DAUGIAU NEI
40 IŠSAMIŲ
SCHEMŲ IR
ŽEMĖLAPIŲ!

JUODASIS VIKINGAS

BERGSVEINN BIRGISSON

BERGSVEINN BIRGISSON

JUODASIS VIKINGAS

Vertė
AISTĖ RADVILAVIČIŪTĖ

PRAEITIES PAIEŠKOS
GINUNGAGAPE

Geirmunduras Hel-Skinas Hjorsonas

Yri Geirmundardotir	875 m.
Odis Ketilsonas	920 m.
Halveiga Odadotir	980 m.
Snoris Jorundarsonas	1012 m.
Gilsas Snorasonas	1045 m.
Torduras Gilsonas	1070–1150 m.
Sturla Tordarsonas	1115–1183 m.
Helga Sturludotir	1180 m.
Gyda Solmundardotir	1225 m.
Helga Nikulasdotir	1240 m.
Einaras Torlaksonas	1280 m.
Onefnda (Nejvardyta) Einarsdotir	1340 m.
Narfis Vigfusonas	1365 m.
Ana Narfadotir	1475 m.
Lofturas Gudlaugsonas	1500–1564 m.
Arnoras Loftsonas	1540–1610 m.
Ana Arnorsdotir	1590 m.
Haldora Bjornsdotir	1620 m.
Asgeirs Džonsons	1650–1703 m.
Gudmunduras „yngri“ („jaunesnysis“) Asgeirsonas	1687–1739 m.
Olofas Gudmundsdotiras	1723 m.
Bjarnis Petursonas	1745–1815 m.
Jonas Bjarnasonas	1793–1877 m.
Haldoras Džonsonas	1831–1885 m.
Ragnheiduras Haldorsdotiras	1876–1962 m.
Gudjonas Gudmundsonas	1917–2010 m.
Birgiras Gudjonsonas	1940 m.
Bergsveinas Birgisonas	1971 m.

Devintojo dešimtmečio pradžioje mano vaikystės namuose Reikjaviko priemiestyje dažnai lankydavosi vienas senukas. Jo vardas buvo Snoris Džonsonas ir jis buvo mano tėvų draugas. Snoris užaugo atšiauriame Hornstrandiro pusiasalyje, esančiame labiausiai į šiaurę nutolusioje Islandijos dalyje.

Kaip ir daugelis kitų, šeštajame dešimtmetyje Snoris išsikraustė iš Strandiro apylinkių, tačiau ten paliko savo širdį ir dažnai šiltai kalbėjo apie praeities vietas. Jis buvo lieknas žmogus, tačiau turėjo pakankamai galingą balsą, kad galėtų perrėkti jūros paukščių balsus ir griausmingų bangų garsus. Tai žinomas kiaušinių medžiotojas, nusileisdavęs virve nuo uolų ir kabodamas ore bei stumdamas nuo lizdo prie lizdo surinkdavęs jūros paukščių kiaušinius.

Didžiausias Snorio vaizduotės pasaulio herojus buvo vikingas vardu Geirmunduras Hel-Skinas. Apie nieką, net apie naujai išrinktą Islandijos prezidentą Vigdisą Finbogadotirą Snoris nekalbėjo su tokia pagarba, kaip apie vikingą. Man buvo dešimt ar dvylika metų ir aš dar nelabai supratau visas tas istorijas, kurias Snoris pasakojo apie Geirmundurą ir jo giminę. Daugelį tų istorijų pamiršau, tačiau viena iš jų man padarė tokį stiprų įspūdį, kad prisimenu iki šiol. O buvo taip.

Geirmunduras Hornstrandire laikė daugybę airių vergų. Jie gyveno apgailėtinomis sąlygomis, sunkiai dirbo, tačiau teko tenkintis tik skurdžiu valgiu. Vieną dieną jie nusprendė pabėgti, pavogė nedidelę valtį ir ėmė irkluoti. Vergai mažai tenusimanė apie laivybą, bet labai troško atsidurti kiek įmanoma toliau. Jie nuirklavo toli į atvirą jūrą, kol galų gale pasiekė didelę salą, vis dar

vadinamą *Íraboði* – airių salelė, arba rifas. Jei tie vargšai vergai būtų nuplaukę dar toliau, neabejotinai būtų atsidūrę Šiaurės ašigalyje.

Šią istoriją aš iki šiol labai ryškiai atsimenu. Kažkodėl vergus visada įsivaizdavau kaip vienuolius, vilkinčius pilkomis milo sutanomis. Jų veidai purvini, akys rimtos ir smalsios arba kupinos baimės. Vieni jų turi irklus, kiti – tik medžio lentas, kuriomis bando irkluoti. Suodinuose veiduose boluoja jų akys. Vergai irkluoja kovodami dėl savo gyvybės. Kuo toliau nuo viso to. Bet kur geriau, tik ne čia. Jie pasiekia salelę vandenyno platybėse. Tikriausiai vergai galvoja: jei mes plauksime toliau, kur atsidursime? Ar nuplauksime į pasaulio kraštą? Įsivaizduoju juos salelėje, drebančius iš šalčio, aplink dūžtant bangoms. Jų vandens ir maisto atsargos pasibaigusios; kausto mirtinas šaltis. Pamažu ima nebejausti galūnių. Tikriausiai vergai dainuoja liūdnas airių liaudies dainas ar gieda giesmes (mano manymu, jie buvo krikščionys) ir glaudžiasi vienas prie kito, kad sušiltų. Galima tik įsivaizduoti tokios lėtos mirties siaubą. Ar jie padėjo vienas kitam numirti?

Grįžęs į pagrindinę teritoriją, Geirmunduras Hel-Skinas sužino, kad jo vergai pabėgo, ir jis leidžiasi į jūrą jų ieškoti. Kai galiausiai surado toje salelėje, jie buvo gyvi ar mirę? Ar jie matė artėjančią savo šeimininko laivo burę? Aišku tik tai, kad jie žuvo, visi iki vieno. Bangos nuplovė jų žemiškus palaikus, suplėšė kadaise juos šildžiusių milo drabužių skudurus ir nuplėšė nuo kaulų mėsą, kuri vėliau pavirto dulkėmis dūžtančiose Arkties vandenyno bangoje, nepalikant jokių jų pėdsakų. Jie mirė. Visi. Bet bent jau mirė kaip garbingi vyrai savo salelėje, kur niekas negalėjo jų stumdyti ar žeminti.

Salelė tapo šių airių šalimi ir jai buvo suteiktas pavadinimas, užtikrinantis, kad jie niekada nebūs pamiršti: *Íraboði*.

Snorio nebėra tarp gyvųjų, bet jo istorija tebeprasakojama.

1992 m. vasarą, praėjus maždaug dešimčiai metų nuo tada, kai išgirdau šią istoriją apie vergus airius, lankiausi atokiame fjorde Islandijos Vestfjordo regione: Nordurfjordure, į pietus nuo Hornstrandiro. Tuo metu vasaras leisdavau žvejojamas mažame žvejybos laive, kurį išsinuomojau iš savo dėdės. Vietiniai juokaudami vadino jį kubilu – bet pavyko uždirbti pakankamai pinigų, kad galėčiau sumokėti už studijas žiemą Reikjavike. Prisimenu tą 1992 m. vasarą, kai sėdėjau ten, tyrinėdamas jūros žemėlapi ir bandydamas nuspręsti, kur kitą dieną galėčiau žvejoti. Staiga mano žvilgsnį žemėlapyje patraukė pažįstamas vietovardis, išsiskiriantis iš visų kitų salelių ir rifų pavadinimų, šiek tiek daugiau nei šešių jūrmylių atstumu nuo kranto: *Íraboði*.

Užplūdo vaizdiniai. Sutanos iš milo. Tamsiuose veiduose boluojančios akys. Vyrai, naudojantys lentas vietoj irklų ir irkluojantys kuo toliau nuo siaubingos vergovės. Jų drebantys kūnai ant rifo. Bangos, lūžtančios į uolas.

Manau, kad atmintyje man iškilo būtent Snorio pasakota istorija arba, tiksliau sakant, jo įžvalgos, už kurias turiu padėkoti, nes jos leido man baigti rašyti šią knygą. Ne mažiau svarbu ir tai, kaip daug vėliau sužinojau, kad viduramžių mokslininkams, pirmą kartą aprašiusiems Islandijos istoriją, Geirmunduro istorija nebuvo tokia įdomi kaip Snoriui. Iš kur Snoris gavo medžiagos savo istorijoms? Ar man buvo suteikta žinių apie rusenančias sakmės tradicijos žarijas – pasakojimus, kurie nuo seniausių laikų perduodami iš lūpų į lūpas Hornstrandire? Mane vis kankino tie patys klausimai: *kas buvo Geirmunduras Hel-Skinas?* Kodėl jis laikė vergus čia, tolimoje šiaurėje? Kodėl apie jį nėra sakmių – apie

tą, kuris vadinamas „kilmingiausiu iš visų Islandijos naujakurių“? Kodėl jis apibūdinamas kaip tamsus ir bjaurus, kai šis apibūdinimas dažniausiai buvo taikomas vergams? Ar jis iš tikrųjų turėjo šaknų Biarmijoje? Iš kur jis gavo savo vergus airius? Ar jis pats juos pagrobė, ar nusipirko? Už kokius pinigus? Ar jo turtas nebuvo tik gandas? Turint omenyje, kad jis gyveno atšiaurioje, atokioje Islandijoje? Ar tikrai nepakako medžiagos islandiškai sakmei sukurti?

Likimo ironija, kad įsigilinęs į Geirmunduro Hel-Skino istoriją, be kita ko, ištyręs su juo susijusius vietovardžius, priėjau išvadą, kad istorija apie vergų *Íraboði* greičiausiai yra tų dienų grožinis kūrinys. Gana dažnai sakmės sukurpiamos siekiant paaiškinti senus vietovardžius. Tačiau vietovardis *Íraboði* gali būti datuojamas dar iki Islandijos apgyvendinimo ir gali piršti mintį, kad airiai arba savo noru, arba prievarta ten išsilaipino.

Patirtis ir prisiminimai žmonių rankose tampa istorijomis, ir tada nebūtina kelti klausimą, ar istorija tikra, ar ne, bet klausti, ar ji gera, ar ne. Geirmunduras turėjo daugybę ūkių Islandijoje ir, matyt, laikė šimtus vergų airių. Daugelis vergų pateko į Geirmunduro teritoriją Hornstrandire, kai Breidafjordine, kur pirmiausiai apsigyveno, ėmė mažėti gamtos išteklių. Dauguma vergų buvo kilę iš švelnesnio klimato vietų, o jų gyvenimas sunkiomis sąlygomis Hornstrandire turėjo būti nepakeliamas. Todėl nesunku įsivaizduoti, kad kai kurie iš jų galėjo bandyti pabėgti – dauguma vergų pasakojimų senuosiuose skandinavų raštuose byloja apie tai, kad jie bėgo nuo savo šeimininkų. Būtent iš to paties vėliau galėjo atsirasti *Íraboði* istorija. Galbūt kai kurie Geirmunduro vergai atvyko į *Íraboði*. Greičiausiai ne.

Anksčiau kažkas jau buvo susiejęs seniausių tekstų informacijos apie Geirmundurą Hel-Skiną fragmentus su vietovardžiais savo šalies tam tikroje teritorijoje, kad suteiktų šiai istorijai kontekstą.

Dabartinis pasakojimas yra bandymas pagerbti to paslaptingo žmogaus, Geirmunduro Hel-Skino, atminimą, priartinti jį prie mūsų, prisiminti jo įdomią veiklą Arkties vandenyno pakraštyje ir atskleisti jo, kaip turtingo ir tam tikru mastu negailestingo vergvaldžio, padėtį.

* * *

Ši knyga pasakoja apie vyrą, gyvenusį prieš 1 100 metų. Jo istorija išliko tik fragmentiškai, joje trūksta visų detalių, reikalingų tam, kad vardas įgautų žmogaus pavidalą skaitytojų galvose. Šaltiniai nieko nemini apie Geirmunduro Hel-Skino asmenybę. Nieko apie tai, ar jis turėjo plačią šypseną, kuri atskleidė jo nudilusius dantis, nieko apie tai, ar jis buvo negailestingas, ar teisingas savo pavaldiniams, ar jis matė komiškas gyvenimo puses. Nieko apie tai, ar jis šypsodavosi, kai supykdamas, ar nerimaudavo ir įveikdamas sunkumus, ar išgėręs keikdavosi, ar vaikščiojo šlubuodamas, ar turėjo randų, ar kada nors verkė, ar nemalonius jausmus slėpė viduje, ar išliedavo juos ant artimųjų.

Nieko apie tai nežinome.

Atsekti prieš trisdešimt kartų gyvenusio vikingo kelią nuo lopšio iki kapo nėra paprasta užduotis. Geirmunduras yra šešėlis, balsas tamsoje tarp priešistorės ir istorijos, tamsa, kuri kelia daug klausimų, į kuriuos niekas neatsakė. Geirmundurą reikia ištraukti iš to Ginungagapo. Ar įmanoma tokiame šešėliui suteikti pakankamai gyvybės, kad kas nors norėtų apie jį skaityti? Ar skaitytojai turi pakankamai kantrybės pasakotojui, kuris dažnai šmėžuoja tamsoje, kaip Dantė pragare?

Dažnai susimąstydavau – nepaisant to, kad rašiau vieną juodraštį po kito, glamžiau juos, mečiau į šalį ir sakiau sau: „Tai

NEĮMANOMA!“ Kodėl aš vis dėlto buvau toks užsispyręs kaip jautis, niurzgėjau kaip Trondelago vyrai, kai Hakonas Gerasis skelbė jiems apie krikščionybę, ir galvojau, kad galbūt nėra neįmanoma įsigilinti šiek tiek labiau, šiek tiek daugiau, nepaisant to, kad buvau pakankamai įsitikinęs, jog to, ką rasiu, niekada nebus per daug.

Mano darbas su šia knyga kartkartėmis priminė istoriją apie seną jūreivį, mano dėdę, kuris, kaip ir aš, yra užsispyrusių laivų kapitonų ir nieko nebijančių vairininkų palikuonis. Ši istorija nutiko, kai jis jau buvo pagyvenęs. Dėdė žvejybos laive su dviejų ar trijų asmenų įgula. Rūkas gaubia jūrą. Jis stovi prie vairo, ant nosies ilsisi stori akiniai.

Stovėdami valtys priekyje, kiti įgulos nariai pastebi priešaky rifą ir iš pradžių švelniai ir šiek tiek keistai, bet paskui garsiau sušunka: „Plaukiate tiesiai į šcherą! Turite tuoj pat keisti kryptį!“ Dėdė šaukia perrėkdamas kitus: „Čia neturi būti šcheros! Aš nematau jokio prakeikto šcheros!“ Ir jis užplukdo valtį ant šcheros.

* * *

Rašau knygą apie vieną iš savo tėvų protėvių, gyvenusių dvidešimt šešios kartos prieš mano proprosenelį. Bet pažvelkime šiek tiek iš arčiau: tikriausiai dauguma esame susitikę su seneliais ir močiutėmis ir iš jų girdėję pasakojimų apie prosenelius ir proseneles, taip pat galbūt keletą detalių apie jų tėvus. Mano senelis dažnai pasakojo istoriją, kaip buvo pradėtas mano prosenelis. Mano proprosenelis, kuriam tuo metu buvo trisdešimt ir gyveno Strandire, turėjo pristatyti siuntą į ūkį Steingrimsfjordure, esančiame už dviejų fjordų į šiaurę nuo Hrutafjorduro. Jam atvykus, visi grėbė laukuose šieną, išskyrus vieną trisdešimt aštuonerių metų moterį. Prieš nutinkant šiai istorijai, ji jau du kartus buvo tapusi našle ir

turėjo keturis vaikus, bet visų neteko. Buvo praradusi viską. Bet greičiausiai ji pastebėjo blizgančias jauno paštininko akis ir prisiminė senus laikus; galbūt dar buvo vilties? Pasikvietė jį pas save ir išvirė jam kraujinės dešros. Jis, be abejo, nusipelnė šiek tiek pailsėti, prieš grįždamas per šilus.

Po devynių mėnesių gimė mano prosenelis arba, kaip visada sakydavo mano senelis, už savo gyvenimus ir likimus esame skolingi vienai kraujinei dešrai. Mažai kas yra žinoma apie mano proprosenelį; jis nepripažino mano prosenelio, kol pastarasis neįsitvirtino gyvenime, tapdamas sėkmingu laivų meistru, turinčiu šeimą ir didelį ūkį. Kita vertus, mano proprosenelis šioje giminytės linijoje buvo laivo kapitonas ir uosto locmanas Breidafjor-duro mieste. Jis išgelbėjo Danijos katerio įgulą nuo nuskendimo ir buvo už tai pagerbtas Kopenhagoje. Jis apvertė seno laivo korpusą ir išpjovė jame duris, sukurdamas pastogę, kurią elgetos galėjo naudoti šalčio ir alkio metu. Tuo pat metu mano protėviai knaisiojosi po Strandiro šiukšlių krūvas ieškodami batų, kuriuos buvo išmetę prieš kelerius metus. Jie tikėjosi rasti vidpadžius ir išsikepti juos ant ugnies, tokie alkani jie buvo.

Dar buvo mano prosenelės iš Skardstrondo (kur įsikūrė Geirmunduras Hel-Skinas) protėviai. Jie buvo tokie kreivakojai, kad jei pamatytumėte jų pėdas sniege ar purvyne, būtų neįmanoma pasakyti, ar jie ateina, ar nueina. Be to, gijos ėmė trūkinėti. Kai kas sako, kad viskam nugrimzti užmarštin tereikia vieno šimtmečio, o po pusantro amžiaus istorija taip pat gali apželti samanomomis. Bent jau taip yra su mano šeima. Kai bandau atsekti savo protėvius pagal laiko išbandymus atlaikiusias nuotraukas, tai dažniausiai primena ėjimą apgraibomis tamsoje. Nuo to laiko man teko remtis rašytiniais šaltiniais, deja, ribotais bažnyčios įrašais ir genealogijomis, kuriuose, pavyzdžiui, pažymima, kad mano

proprosenelis Gudbranduras mirė vienui vienas Trolatungos viržyne ir buvo „rastas kitą pavasarį“; jo tėvas Hjalmaras, kunigas ir gydytojas, buvo „užautojas ir mergininkas, kaip ir daugelis jo šeimos narių!“; jo senelis Haldoras buvo „nekantrus ir gėrė“; o jo tėvas Palas buvo „kunigas, stovėjęs XVII a. raganų persekiojimų priešakyje...“; taigi šaltiniai per Skardo teisės atstovus atseka mano šeimos istoriją.

Tuo metu nutiko kai kas nepaprasto. Veikėjai tampa geriau pažįstami, labiau apdovanoti gyvenimo, pasirodo įvairiose senosiose sakmėse. Mano šeimos medyje yra tokių žinomų asmenų kaip Skardas-Snoris (1260 m.) ir Torkelas Eyjolfsonas, vedęs Gudruną Osvifursdotir ir vėliau nuskendęs Breidafjordure. Pasak *Laxdælos sagos* (*Laksardaluro tautos sakmės*), šis Torkelas sugrižo kaip vaiduoklis, pasirodęs Gudrunai šlapiais drabužiais ir tardamas: „Puikios naujienos, Gudruna.“ Sakmėje ji atsako be menkiausios užuojautos: „Tada pasilaikyk jas sau, niekše.“ Ši protėvių linija baigiasi su Audura Giliaminte ir jos vyru Olafuru Baltuoju, Dublino karaliumi; knygos autorius yra šių dviejų asmenų trisdešimt antrosios kartos palikuonis.

Daug lengviau būtų buvę pasirinkti savo veikėju artimesnį mums pagal laiką asmenį; ar bent jau tą, kuris gyveno po pergalės atsiradimo – ką jau kalbėti apie popierių, plačiai naudojamą istorijai užrašyti. Bent jau tada turėčiau šiek tiek vilties atskleisti ką nors apčiuopiamo, tai, kas gali būti panašu į gyvą žmogų.

Tačiau „pirmasis“ neginčijamai vilioja labiau nei tie, kurie seka jo pėdsakais. Geirmunduras gyveno pačioje Islandijos tautos susikūrimo pradžioje. Toje pradžioje, kai buvo surinkti prisiminimai apie pirmuosius šalies gyventojus, sudėti ir užrašyti pasakojimų fragmentai, būtent dėl to, nors ir paradoksalu, bet mes žinome daugiau apie daugelį pirmųjų Islandijos istorijos asmenų nei tuo

laikotarpiu apie mums artimesnius žmones. Prisiminimai apie pirmuosius Islandijos naujakurius ne tik nurodo, kiek galime atsekti istoriją, bet ir parodo, kas pirmiesiems Islandijos istorikams atrodė verta dėmesio.

* * *

Vis dar išlikę keletas pasakojimų fragmentų apie Geirmundurą Hel-Skiną, iš tikrųjų, pateikiama daug daugiau medžiagos apie jį nei, pavyzdžiui, Njalą Torgeirsoną, kuris buvo sudegintas savo ūkyje pietų Islandijoje. Skirtumas tas, kad Njalias turi „savąją“ sakinę: *Njáls saga*. Greičiausiai XIII a. vienas puikus istorikas ėmėsi rinkti rašytinę medžiagą ir žodinius pasakojimus apie Njalą ir jo šeimą, dar pridėjo įvairių išradingų detalių, įkvėpusių Njalui gyvybės. Njalias ir kiti, pasirodę jo sakmėje, perdirbti ir aptarti daugybės žmonių kartų tiek Islandijoje, tiek užsienyje. Kita vertus, Geirmunduras Hel-Skinas yra šešėlis, nes niekas nepasirinko rašyti sakmės apie jį. Arba, jei kas nors tai padarė, sakmė neišliko.

Nepaisant to, surinkę išlikusius fragmentus apie Geirmundurą ir įsigilinę į tai, ką jie mums sako, galime nubrėžti pagrindinius patrauklios biografijos kontūrus. Geirmunduras Hel-Skinas Hjorsonas gyvenimą pradėjo kaip paliktas vaikas. Buvo užaugintas su vergais. Vėliau paaiškėjo, kad jis priklausė vienai garbingiausių Norvegijos karališkųjų šeimų. Gyvenimo pabaigoje Geirmunduras tapo garbingiausiu didiku Islandijos istorijoje: „... kilmingiausiu iš visų naujakurių“.

Klestėjimo dienomis Geirmunduras jodavo tarp savo valdų Islandijoje su aštuoniasdešimties žmonių palyda; palyginimui, Haralduro Gražiaplaukio palydoje taikos metu buvo tik šešiasdešimt vyrų. Geirmunduro, kaip vergvaldžio, turtas pagal šiandieninius

pinigus sudarytų milžiniškas sumas. Jam priklausė daugybė ūkių Strandire ir Hornstrandire, o Breidafjordure ir visuose Vestfjor-duose jis turėjo ištikimų pasekėjų ir nuomininkų. Šaltinių teigimu, Geirmunduras turėjo ryšių su keturiomis skirtingomis šalimis: Rogalandu Norvegijoje, kur jis gimė ir augo karališkame dvare; Biarmija, kuri, atrodo, buvo kažkur Sibire, jo motinos tėvynėje; Airija, kur apsigyveno netoli Dublino; galiausiai Islandija, kur jis, atrodo, buvo vienas pirmųjų naujakurių.

Visi šaltiniai sutaria, kad Geirmunduras buvo tamsiaodis ir neišvaizdus; „Hel-Skin“ reiškia „tamsios odos“. Be to, šaltiniai teigia, kad jis buvo galingiausias tarp „jūrų karalių“ ir turėjo didelį laivyną; jis galėjo klajoti po visą Atlanto vandenyną. Haralduro Gražiaplaukio atėjimo į valdžią metu jis pabėgo iš savo tėvo dvaro Rogalande, nusprendęs jam nesipriešinti, nors ir buvo raginamas tai daryti. Sakoma, kad *Grettiso sagoje* Geirmunduras vadinamas „garsiausiu vikingu Vakaruose“. Taip pat akivaizdu, kad jis savo turtą sukaupė ne plėšikaudamas, kaip manoma, paprastai darė vikingai. Kai kurie šaltiniai teigia, kad jis nebuvo griežtas savo vergams, tačiau, pasak kitų, buvo negailestingas tiems, kurie stodavo jam skersai kelio. Turėjo antgamtinių sugebėjimų, kaip ir daugelis kilusiųjų iš šiaurinių regionų. Su juo siejamos bent dvi ar trys moterys, ir nors šaltiniai mini, kad jis turėjo kelis vaikus, visi sutinka, kad turėjo tik vieną dukterį Yri, kurios vardas nėra skandinaviskas. Geirmunduras buvo didikas, turėjęs daug pavaldinių, ir, jei galima pasitikėti šaltiniais, iš Airijos jis atsigabeno daugybę vergų.

* * *

Tik labai menki šaltiniai suteikia mums žinių apie nepaprastai įdomią, plačios apimties sakmę. Nemažai dalykų sukėlė mano

smalsumą, kai ėmiausi šio projekto. Kiekvieną kartą susidūrus su kuo nors panašiu į atsakymą, radosi naujų klausimų, sukėlusių dar daugiau galvosūkių. Kai tik pradėdavau jausti, jog imu suprasti Geirmundurą, jis vėl išslysdavo man iš rankų. Aiškaus kelio pasiekti šį vyrą nebuvo – jei norėjau jį surasti, turėjau tai padaryti aplinkiniu keliu ir tuo metu jaučiau nerimą žingsniuodamas takais, kurie nepriklausė mano kompetencijos sričiai. Kai pirmą kartą pasidaviau, buvo likę daugybė klausimų, į kuriuos neturėjau atsakymų.

Visų pirma, tai labai slegianti mintis parašyti knygą apie asmenį, apie kurio kilmę nieko nežinojau; ar aš kada nors sužinosiu, kur Rogalande užaugo Geirmunduras? Kodėl jis buvo apibūdinamas kaip tamsus ir negražus, tarsi vergas pagal išvaizdą, kai pagal genealogijos medį jis buvo karaliaus sūnus ir didikas, kilmingiausias iš visų? Ar buvo kokių nors jo išvaizdos paaiškinimų? Mačiau, kad skandinavai, gyvenantys Airijoje, jau IX a. lankėsi Šiaurės Afrikoje ir iš ten parsigabeno juodaodžių vyrų (airiškai vadinamų *gorma*) ir pavertė juos savo vergais – ar tai buvo užuomina?

Toliau dar buvo Geirmunduro ryšys su Biarmija. Tyrinėdamas šaltinius supratau, kad Biarmija turėjo reikšti vietą Baltojoje jūroje arba Kolos pusiasalyje. Ar nuoroda į Biarmiją galėjo būti viduramžių rašytojo, nukopijavusio originalų tekstą, klaida? Kodėl IX a. žmonės iš Rogalando keliavo ten tokį kelią? Dar buvo ir Airija. Ar tiesa, kad Geirmunduras puikiai įsitvirtino Britų salose, nors niekur nebuvo užsimenama apie vikingams būdingus užkariavimus, karybą ir plėšikavimą?

Iš kur šis pabėgėlis iš Rogalando gavo pinigų visiems vergams, kuriuos jam priskiria šaltiniai, įsigyti? Ar jis jų gavo Islandijoje? Ir kodėl niekas nesukūrė sakinio apie patį kilmingiausią iš visų Islandijos naujakurių? Vis dėlto vienas dalykas yra visiškai aiškus:

tokia informacija vargu, ar būtų buvusi parašyta XII ar XIII a., jei ji tam tikra forma neegzistuosų senesnėje tradicijoje.

Šie klausimai buvo vieni iš tų, kurie mane kankino, kai atsiskaidau minties rašyti knygą.

Nepaisant to, negalėjau paprasčiausiai atsisakyti savo spėliotinių. Maždaug apie 1990 m., studijuodamas universitete, pasidariau didelio Vestfjorđų žemėlapių kopiją ir pakabinu ant kamštinės lentos. Dėl įdomumo pradėjau smeigtukais žymėti vietas žemėlapyje, kai tik sužinodavau, kad ten gyvena žmonės, kurie, pasak šaltinių, yra susiję su Geirmunduru.

Netrukus pradėjo ryškėti įdomūs modelis, kurį, abejoju, ar viduramžių istorikai kada nors pastebėjo: Geirmundurui priklausantių ūkių vietos akivaizdžiai buvo parinktos dėl praktinių priežasčių. Šie ūkiai buvo įrengti prie įvairių kelių ir senuose kalnų takeliuose už Hornstrandiro, tačiau visi jie vedė į tą pačią vietą – Geirmunduro valdą Breidafjordine! Kilo mintis, kad keliai greičiausiai buvo naudojami kroviniams vežti, o tai, kad kelių buvo daug ir jais keliavo daugybė žmonių, leido manyti, kad pačios prekės buvo vertingos. Pradėjau įtarti, kad tai gali paaiškinti, kodėl Geirmunduras sugebėjo taip greitai ir gerai įsitvirtinti Airijoje, ir pradėjau svarstyti, kokią verslą jis turėjo Islandijoje: ar gali būti ta pati priežastis, dėl kurios įvyko Geirmunduro kelionė į Islandiją ir jo šeimos kelionės į Biarmiją praeityje?

Tai buvo lūžio taškas: smalsumas nugalėjo abejones. Mano sudarytas žemėlapis patvirtino šaltinius, kuriuose teigiama, kad Geirmunduras buvo turtingas ir galingas; jis turėjo plačių ekonominių užmojų Islandijoje. Tuo pat metu pradėjo kilti rimtų abejonių dėl viduramžių išsimokslinusių žmonių paaiškinimo apie Geirmunduro turtų kilmę – kad jis turėjo daug gyvulių; man šis paaiškinimas nelogiškas. Vykau paplaukioti aplink Hornstrandirą

Skaitykite likusius
444 iš **464** puslapių,
įsigiję šią knygą

www.obuolys.lt

KITI KNYGŲ FORMATAI:

klausykla.lt

**Audio
knyga**

**Elektroninė
knyga**

„Juodasis vikingas“ – nuostabi, unikali ir tikra istorija apie vieną galingiausių vikingų pasaulyje.

Stiprūs, bebačiai, gabūs ir be galo smalsūs vikingai keitė ne tik Europos, bet ir Azijos bei, tikėtina, net Amerikos istoriją ir geografiją. Jų dėka pasaulis plėtėsi ir įvairėjo. Viskas, ką šiandien žinome apie nepaprastus vikingų žygius ir atradimus, išliko sakytiniuose šaltiniuose – sagose ir dainose.

Daugybė pasakojimų apie Ragnarą Lodbroką ir jo sūnus, apie Flokį, įkūrusį vikingų gyvenvietes Islandijoje, apie karalių Haraldą ir kitus vyrus, jau daugiau nei tūkstantį metų puotaujančius Valhale, vis dar klajoja skandinavų tautos ir visame pasaulyje. Pagal šias sagas rašomos knygos ir kuriami filmai, daugybė žmonių tapatinasi su jų herojais, vikingų istorijos net daro įtaką šiuolaikinei madai...

Tačiau istorija apie Juodąjį vikingą – kitokia. Prasideda ji 846 metais Rogalunde. Tais metais čia gimė ypatingas kūdikis, konungo sūnus – Geirmunduras Hel-Skinas. Tačiau apie jį nėra sakmų, o palikuonys padarė viską, kad šis žmogus būtų pamirštas. Kodėl?

Yra žinoma, kad jo motina buvo sibirietė, todėl vaikas gimė turėdamas azijietiškus bruožus. Manoma, kad gimė dvynukai, o konungo šeimynykščiai taip išsigando didelių ir neįprastos išvaizdos kūdikių, kad iškeitė juos į vergės sūnų, ir tik vėliau broliai buvo atkeisti.

Dėl tamsios odos ir neįprastų veido bruožų pavadintas „Juoduoju vikingu“, jis tapo turtingiausiu ir galingiausiu visų laikų Islandijos naujakuriu. Atsivežęs į Islandiją šimtus vergų – krikščionių iš Škotijos ir Airijos, šis žmogus laikomas tarptautinės medžioklės verslo pradininku.

Po 100 metų tolimas Geirmunduro giminaitis, knygos autorius Bergsveinnas Birgissonas, susidomėjo šia unikalia, tačiau užmiršta istorija. Senųjų sagų fragmentus, modernų genetikos mokslą ir informaciją, surinktą kelionių į tolimus kraštus metu, jis sujungia į žavų, sukrečiantį ir novatorišką praeities sagų vėrinį.

Dar niekada vikingų laikai nebuvo parodyti taip įdomiai – kaip istorinių faktų, sagų ir įspūdingo literatūrinio talento lydynis.

- Jan Askelund, Stavanger Aftenblad

SENSACINGAS VIKINGŲ EPOCHOS TYRIMAS

Jeigu jums patiko tokios knygos, kaip „Barbora Radvilaitė“, „Lietuvos valdovų paslaptys“, „Vytautas Didysis“ ar „Narkotikai ir Trečiasis Reichas“, privalote perskaityti ir „Juodąjį vikingą“.

ISBN 978-609-484-419-5

www.obuolys.lt

Knygos pigiau, įdomybės ir literatūros nemokamai

KITI FORMATAI:

Audiot knyga

Elektroninė knyga